

LBRIS | We know
Colecția PARALITERARIA

Editor: MIRCEA PETEAN
Coperta: CRISTIAN CHEȘUȚ
Foto copertă: KARINA JORJA

GABRIEL PETRIC

**JARUL DIN ZĂPADA
SCLIPITOARE**
REVEDERI CU NOICA

Cuvânt înainte de
MARIUS IOSIF

© Editura Limes, pentru prezenta ediție
Str. Snagov, 3/19
400420 Cluj-Napoca
Tel./fax: 0264/544109; 0723/194022
Email: edituralimes@yahoo.com

ISBN: 978-973-726-429-9

Editura LIMES
Cluj-Napoca, 2009

investită cu puterea realului (deși realul poate opune rezistență plămadelor închipuirii). Identitatea de generare de care vorbim are relevanță maximă doar în ordinea *validității*, deci a unei coerențe oarecum în sine. Bineînțeles, de îndată ce intrăm în sfera *moralității*, în sfera larg antropologică, instanța de generare pierde din teren în favorul instanței de evaluare. Plăsmuirile sunt bine cumpănite spre a li se recunoaște semnificația general-umană. Până la acest stadiu însă s-au petrecut rafinate procese de generare înlăuntrul cărora reprezentările obiectuale și-au aflat un chip. Odată ce ne-am închipuit *ceva*, acest *ceva* tinde să se ia la întrecere cu însuși modelul, prin dinamica reală pe care o comportă. E aici unul din surprinzătoarele aspecte de fundament ale materiei care nu ostenește a propune subiectului un obiect. Și unul din mirabilele temeuri ale *generării* – în general –, teme ce pare a fi în ultimă instanță de natură energetică (nu e de mirare că biologii au ajuns să avanseze, deși încă sfielnic, ipoteza existenței unui model energetic care sub-stanțiază peripețiile ADN-ului). Energia închipuirii se măsoară în puterea realului. Iar acesta, la rândul său – ca realitate –, subzistă atâta timp cât poate fi înfățișat. Din această sinergie ies toate zăririle și năzăririle ființei umane. Mulțumită acestui potențial energetic gândim în flux continuu și eliberăm o cantitate de informație mult mai mare decât cea pe care o primim. S-ar zice că așa cum suntem, definiți, ni se îngăduie (ne îngăduim) o realitate intimă alături de realitatea în genere, ca o dezăgăzuire de ființă. Ne nesfârșim în de-aproapea unei existențe incalificabile, închipuindu-ne demiurghi atoate – mai puțin atot – știutori. Va veni o vreme când vom citi doar titlurile cărților și vom fi mulțumiți.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE de Marius Iosif	5
PROLOG EPISTOLAR	11
Constantin Noica către Marius Iosif, Păltiniș, 12.01.1981	11
Constantin Noica către Marius Iosif, Păltiniș, 25.01.1981	11
Constantin Noica către Marius Iosif, Păltiniș, 9.02.1981	12
REVEDEREA I	15
Păltiniș, 22.02.1981	15
REVEDEREA II	25
Păltiniș, 15.04.1981	25
Păltiniș, 16.04.1981	35
Păltiniș, 17.04.1981	37
REVEDEREA III	41
Constantin Noica către Marius Iosif, Păltiniș, 19.08.1981	41
Păltiniș, 25.08.1981	42
Dreptul la replică. Despre infinitul românesc și un atentator la frumusețea lui pe nume Ioan Grigorescu de Constantin Noica	52
INTERMEZZO EPISTOLAR 1	61
Traian Ștef către Gabriel Petric, Popești, 13.09.1981	61
REVEDEREA IV ȘI CÂTEVA EPISTOLE	62
Păltiniș, 20.09.1981	62
Constantin Noica către Marius Iosif, Păltiniș, 3.10.1981	62
Constantin Noica către Marius Iosif, Păltiniș, 28.10.1981	62
Marius Iosif către Gabriel Petric, Sighișoara, 2.11.1981	64
Sibiu, 6.11.1981	65
INTERMEZZO LIRIC	70
Către redacția revistei „Vatra” Sibiu de Marius Iosif	70
Păltiniș, 7.11.1981	74
Păltiniș, 8.11.1981	85
INTERMEZZO EPISTOLAR 2	91
Constantin Noica către Gabriel Petric, Păltiniș, 26.01.1982	91
Gabriel Petric către Constantin Noica, Orăștie, 29.01.1982	92
Constantin Noica către Gabriel Petric, Păltiniș, 16.01.1984	95
REVEDEREA V	98
Păltiniș, 31.04.1984	98
Păltiniș, 1.05.1984	101
INTERMEZZO EPISTOLAR 3	106
Constantin Noica către Dorin Ștefănescu, Păltiniș, 9.06.1984	106
REVEDEREA VI	108
Orăștie, 14.12.1984	108
Păltiniș, 17.12.1984	108

<i>Păltiniș, 18.12.1984</i>	109
INTERMEZZO EPISTOLAR 4	113
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 17.09.1984	113
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 12.03.1984	113
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 13.12.1985	113
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 23.07.1986	114
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 20.10.1986	114
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 26.07.1987	115
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 28.10.1987	115
Constantin Noica către Mihai Carataș, Păltiniș, 5.11.1987.....	116
Notă către Radu Bercea	116
Mihai Carataș către Gabriel Petric, București, 15.02.1985.....	121
Rodica și Mihai Carataș către Gabriel Petric, Sibiu, 27.09.1985.....	122
Mihai Carataș către Gabriel Petric, Constanța, 19.10.1985.....	123
Mihai Carataș către Gabriel Petric, București, 15.11.1985.....	124
Mihai Carataș către Gabriel Petric, Păltiniș, 3.03.1986	126
Mihai Carataș către Gabriel Petric, București, 11.06.1986.....	126
POVESTEA DIN POVESTE	
DIALOGURI CU CONSTANTIN NOICA consemnate de Mihai Carataș ...	127
A DOUA POVESTE DIN POVESTE ȘI DOUĂ EPISTOLE	
ÎNTĂLNIREA VIRGIL DIACONU – CONSTANTIN NOICA	141
Diminețile cu Noica	141
Ar fi destul ca din mine să rămână o idee.....	141
Cum au fost diminețile cu Noica?	142
Scrisorile.....	143
Constantin Noica către Virgil Diaconu, Păltiniș, 16.12.1985	144
Constantin Noica către Virgil Diaconu, Păltiniș, 18.07.1986.....	145
Cartea despre libertate respinsă de două edituri democratice.....	145
Înapoi la Noica	146
REVEDEREA VII	150
<i>Păltiniș, 13.08.1986</i>	150
<i>Păltiniș, 14.08.1986</i>	151
EPILOG LIRIC	
Pasărea Paradisului de Augustin Pop	154
ANEXE	
Călătoria sintactică de Marius Iosif.....	157
Realitatea închipuirii de Gabriel Petric	162

mers și îmi dau drumul pe porțiunile înghețate ale drumului, ca în copilărie.

La ora nouă fără ceva suntem în fața potecii șerpuite care duce la Casa de odihnă nr. 4. Știm de data trecută că nu e ușor de ajuns sus. Muntele și Labirintul se îngemănează de minune la Păltiniș, iarna. Iar gheața potecilor suitoare care se bifurcă suprasaturează obstacolul. Doar aerul tare, ca o apă vie zburătoare, ne hrănește răsuflarea. Când ridicăm ochii oboșiți de drum, zărim o siluetă urcând agale. Se profilează tot mai clar pe ecranul zăpezii. Îl ajungem pe Noica abia la intrarea în chilioara sa de Confort II².

Facem cunoștință, apoi ne facem comozi la invitația: „Simțiți-vă ca la un prieten!”

E deosebit de afabil și grijuliu. Mă întreabă dacă am mâncat. Mint, spunându-i că da. Fără a părea că nu-mi dă crezare, dar pe un ton care ar trebui să mă facă responsabil de cele zise, îmi evocă exemplul misticilor cărora li se năzare că fac metafizică, fiind de fapt triști sau deznădăjduiți de pe urma golului din stomac.

Încearcă să facă focul, mărturisindu-ne că el crede în „flogiston”, în suflul focului ce trebuie enervat ca să se dezlănțuie. Puțin după aceea, teoria eșuează cu succes, focul stingându-se și „făcându-l de râs” pe cel care a pregătit demonstrația.

Abia acum observ asceza locului. Cămăruța e incredibil de mică, astfel încât trei persoane reușesc s-o transforme într-o cușetă ticsită. Nu mă încumet să privesc mai cu atenție obiectele din jur, simt precaritatea lor și am senzația că orice scrutare ar viola intimitatea unui spațiu căruia i s-ar cuveni clipe de tandrețe. Nu neapărat condiția de „intrus” – nici nu eram așa ceva, de vreme ce am fost *invitați* la Păltiniș –, ci ospitalitatea nemărginită cu care eram întâmpinați mă împiedică să

² Însemnarea lui Gabriel Liiceanu din 21 martie 1977: „[...] merg să-i văd faimoasa cameră păltinișeană-în care stă retras cam 9-10 luni pe an: camera 13 de la vila 23. Este o vilă săsească așezată pe o colină în dreapta hotelului, complet izolată. Jos e sufrageria, iar la etaj sunt trei camere, dintre care cea mai mică, o chichineată de 5-6 m² (pe semne vechea cameră de serviciu) este camera lui Noica. Îmi spune că o simte ca pe adevărata lui casă. «Dorm cu capul dincoace (îmi arată opusul ferestrei). Scriu pe pat, rezemat de pernă. Cărțile mi le așez pe măsuță și pat.»” (Gabriel Liiceanu, *Jurnalul de la Păltiniș. Un model paideic în cultura umanistă*, București, Cartea Românească, 1983, pp.12-13).

fac inventarul odăii. Îmi reprim astfel o curiozitate omenească, mulțumindu-mă să constat, trăgând cu coada ochiului, puținele cărți și reviste care stau cuminti pe pat. Ele par a se afla într-o luptă inegală cu obiectele de strictă necesitate care pot asigura un minim trai decent.

Se așază pe pat și ne întreabă ce facem, ce preocupări avem. Începe cu mine. Ne crede filologi get-beget, de aceea crede că aș putea avea preocupări de gramatică, cultură franceză etc. Cu oarecare ezitare și conștient că sună prezumțios, i-am răspuns că sunt interesat de filosofie. Se miră. Cum aș putea să mă ocup de filosofie fără a avea specialitatea?! Nu foarte convingător, îi mărturisesc că n-am ales Facultatea de Filologie pentru a mă dedica studiilor literare sau filologice, ci pentru a *putea* să filosofez, sub scutul literaturii, fără constrângeri ideologice severe.

La ceasul întâlnirii eram în al doilea an de stagiu, ca profesor de limba și literatura română, într-un sat din Munții Apuseni.

– Ce faci acolo, în munți?

– Mă descurc. Dar am nevoie de dialog.

– Eu tocmai de dialog am fugit din București, pe când era gruparea *Criterion*.

– Numai prin dialog simt cultura.

– Dar cărțile ce sunt? Nu poți dialoga cu ele?!

Pedalez în continuare pe ideea dialogului interpersonal și promit să-i aduc un articol, relativ recent, din „Echinox”, unde mă ocup de conștiința dialogică, sub unghi pragmatic.

Revine la filosofie și, după o mică introducere la semnificația „filosofiei culturii”, îmi adresează o întrebare pe care o aștept, dar care, totuși, mă aneantizează:

– Cunoști germana?

– Deloc!

– Ei?!!

Mimica elocventă care îi însoțește exclamația nu lasă loc vreunei indulgențe. Situația e jenantă, parcă ar anula complet rostul continuării dialogului.

– Păi, fără germană nu faci nimic. Nu poți înțelege cultura română. Francezii se pot dispensa de ea – și au făcut-o –, dar pe riscul lor, rămânând la nivelul „moralismului francez”. Românii însă nu, n-o pot face! Cum ai putea face filosofia culturii românești fără să-i fi citit în

original pe scriitorii și gânditorii germani?! A venit la mine Mircea Scarlat și l-am îmboldit la învățarea germanei. Cu timpul, acesta a renunțat, nu și-a mai dat silința. Ne-am „certat”. Dacă vrei să fim prieteni, înveți germana și greaca. Doi ani din viața ta. Cu silință. Sunt trei metode: cu abecedarul, cu profesorul și cu „nemțoaica”. Ți-o recomand pe prima.

Marius întreabă, ușor șugubăț:

– Dar Heraclit ce limbă a trebuit să înveți pentru a rosti *panta rhei* („Totul curge”)?

Noica răspunde ferm:

– E necesar să te speli în apele altora, acești alții care sunt tot dumneata!

Se duce la foc și, în obișnuita luptă ritualică, îl „nervează”. Apoi nu se mai așază pe pat. Rămâne lipit de teracotă. Profilul i se conturează perfect în rama luminoasă a ferestrei sufocate de zăpadă. E fotografia care, prin regia involuntar-fericită a posturii și jocul de alb și negru, surprinde ceva din arheul gânditorului. Un contur arhetipal, brâncușian, pe fundalul zăpezilor baroce. Linia și volumul. Plasma și troienele. Spiritul și realitatea.

Marius preia ștafeta discuției, încercând să lămurească problema ideilor care ne preocupă. Vorbește de Heraclit, Platon, Aristotel, Hegel, până la Husserl, căutând să aducă la suprafață filoane comune ale gândirii măștrilor.

– Bun! Ceea ce spui e frumos, dar acestea sunt gânduri, nu idei. În logica clasică există trei trepte: conceptul, judecata și raționamentul. Judecata se face cel mai ușor (exemplu: judecata de gust a majorității). Raționamentul e mai pretențios. Iar la concept se ajunge cel mai greu, fiind cel mai simplu. Tu te afli în sfera judecăților.

În timp ce vorbește despre simplitatea conceptului, mă gândesc la cât de mult insistă asupra bucuriei de a face lucrurile simple, cum ar fi ațâțatul focului.

I se adresează, în continuare, lui Marius:

– Cum te rabdă inima? Cum te rabdă inima, repet, să nu mergi la ei acasă, să-i citești în original pe Platon și Hegel?!

– Dar dumneavoastră cum ne răbdați pe noi? Încerc eu să destind retorismul grav al întrebărilor.

Râde, mai mult din ochi. Ne spune că își sacrifică programul de dimineață cu plăcere, pentru noi, oferindu-ne și o explicație. Niște

„domni de mai sus” l-au rugat să-l determine pe Eliade să se întoarcă, sub forma unei vizite, în țară. Bineînțeles, rugămintea e suspectă de țeluri propagandistice, dar el le-a răspuns, în virtutea unor idei ce-l frământă în ultimul timp: „Dar ce nevoie aveți de Eliade, când putem găsi, aici, în țară, atâția «Eliade» în virtualitate?” Ideea o va face publică în revista *Ramuri*, sub titlul *Cei 22 sau cultura de performanță*³ Probabilistic vorbind, la o populație de 22 de milioane de locuitori, la fiecare milion se poate descoperi cel puțin un element înzestrat care, prin 1% talent și 99% transpirație, poate să facă isprăvi în cultură. Acest element ar trebui însă ajutat, stimulat. În contextul acestei idei a dorit întâlnirea cu „tineri înzestrați întru cultură, până la 25 de ani”.

– Ei, ce ziceți? Vă apucați de treabă?

– Numai să nu fim considerați niște cai de curse! Îndrăznesc să glumesc.

Râde, într-un fel caracteristic, foarte scurt și nerăbdător să ajungă la ideea următoare. Repetă că el vede cultura de performanță similară sportului de performanță. Muncă multă, renunțări, sacrificii. Și un „antrenor”.

Marius pare a se eschiva, sub primejdia erudiției seci. Își reiterează obsesiile sale ideatice, al căror temei e alcătuit din două propoziții: „Totul curge” și „Totul e privilegiat”.

– Aici vreau să ajung – conchide Marius –, la o bucurie a prezentului!

Replica lui Noica vine prompt:

– Nu e bine când știi unde ajungi! Partea cea mai frumoasă a vieții e când vrei să ajungi undeva și te trezești în cu totul altă parte!

Mă cufund în tăcere și ascult cu atenție perorațiile gazdei. Nu-i are la suflet nici pe Camus, nici pe Wittgenstein. Școala analitică anglo-saxonă e luată în derădere. Pe Carnap îl desființează rapid și irevocabil, fiindcă a „eliminat metafizica”. Wittgenstein e mare, om serios, dar l-a prins jocul logico-matematic și a ajuns la tăcere. Cât despre Russell, pe care – *sancta simplicitas!* – îl invoc împotriva lui

³ C.Noica, „Cei 22 sau cultura de performanță”, în *Ramuri* nr.3, 15 martie 1981. Articolul e reeditat în C.Noica, *Simple introduceri la bunătatea timpului nostru*, ediție îngrijită de Marin Diaconu și Gabriel Liiceanu, București, Humanitas, 1992 și *idem, Despre lăutărism*, București, Humanitas, 2007.

Hegel, îmi spune, condescendent, că „are farmecul său, dar nu e o instanță filosofică”.

După un moment de tăcere, Noica reflectează la „chemarea”, la vocația sa. Tonul devine accentuat confesiv. N-a scris o istorie a filosofiei, deși a fost ispitit de acest lucru, pentru ca ar fi fost obligat să citească ce nu-i place (La Mettrie, Locke etc.). Pentru el, toată istoria filosofiei se reduce la patru nume: Platon (*y compris* presocraticii), Aristotel (cu dominația lui în Evul Mediu), Kant (epoca modernă) și Hegel. Acești patru filosofi încă mai pot fi reduși la doar doi: Platon și Hegel!

- Și după Hegel? îndrăznesc să întreb.

- După Hegel, tot Hegel! îmi răspunde ușor amuzat. Suntem tot în plasa lui, cine știe până când.⁴ Apoi va urma o perioadă când lumea se va ocupa din plin cu teologia.

Marius își prezintă gândul unei istorii a filosofiei în 10 pagini. Totul poate fi spus în propoziție, deci o atare istorie e realizabilă. Noica surâde. Nu crede posibil un atare lucru, dar îl îndeamnă pe Marius să-și aștearnă gândul pe hârtie, căci „fiecare gând își are ceasul său”. Marius se arată nedumerit de rezistența la ideea sa. Intervin, precizând că prietenul meu înțelege care sunt obiecțiile, dar nu e... lămurit. Noica, în stil moromețian, continuă: „Tu *spui*. Dar pe ce te întemeiezi?”. Răspunsul lui Marius nu întârzie, invocând un principiu fizicalist: „La început stă fotonul!”. E temperat rapid: „Dar nu ești fizician! Lasă-i pe fizicieni să spună asta!”.

Pufăie din când în când din pipă. E oare aceeași din *Jurnalul filosofic*?

Discuția alunecă în varii direcții, la modul relaxat, având mai degrabă logica preocupărilor proxime și a misterelor inconvertibile.

Venind vorba despre *Fenomenologia spiritului*, consideră esențial să vedem că „Hegel nu ne arată că ceea ce se mișcă se mișcă, ci că ceea ce nu se mișcă se mișcă”. Are în vedere curgerea conceptului, a Ideii.

⁴ „Fenomenologia spiritului reprezintă, după noi, una din puținele cărți de filosofie recentă ce se vor mai citi în anul 3000” (C.Noica, „Cât de clar poate fi înfățișat Hegel”, în *Tribuna*, nr. 47, 19 noiembrie 1981. Retipărit, sub titlul „Introducere la gândul lui Hegel” în vol. C.Noica, *Simple introduceri la bunătatea timpului nostru*, ed.cit., p.113).

Genul eseistic, la noi, stă sub semnul precarității. Majoritatea eseistilor români fac „lăutărie”⁵. Pornesc de jos în sus, nu de sus în jos. Sunt pătrunși de modelul Cantemir, enciclopedist, bun la vremea sa, dar, astăzi, ineficace: a ști de toate după ureche!

Mulți gânditori români s-au pierdut în retorică, erau mai străluciți în vorbă decât în scris: Tudor Vianu, Alice Voinescu, Ion Petrovici ș.a.

Ne reamintește cuvintele lui Socrate, în piață: „Ce multe lucruri de care n-am nevoie!” Completez: azi, omul intră într-un magazin și zice: „Ce multe lucruri de care am nevoie și pe care nu le pot avea!” N-arc tăria să pună negația în față.

E captat de revoluția tehnico-științifică. Omenirea e tânără, mai are multe de înfăptuit. Iar cei care și-au întors fața de la „om”, se vor întoarce la el, văzând că „n-au altceva mai bun pe pământ decât omul”.

- În prezent - ne spune -, mă gândesc dacă e *destul* să creez, dacă nu ar fi chemarea mea și spre o dirijare a altora mai tineri.

- Sunteți aici - adaug eu - pe calea gândului chinez: Să cunoști multe e știința. Să împărtășești altora din cunoașterea ta e o virtute.

- E necesar, la început, să faci „turism cultural”. Să-l citești, de exemplu, pe Platon, în pat, fără să-ți bați capul prea mult cu cele citite, fără aprofundare. Să ai idee de ce spune. Apoi să-l reiei la alt nivel, mai adânc.

Brusc, părăsește rolul antrenorului cultural și intră în rolul bunului sfătuitor, al înțeleptului:

- Să duceți o viață completă, să aveți copii! Copilul e un miracol. Cum spunea Sf. Augustin: păcatul, Doamne, l-am pus eu, dar miracolul Tu l-ai pus în copil. În ordine culturală, e de remarcă miracolul german, după cel grecesc. Până la germani au existat doar individualități - Cervantes, Shakespeare. Germanii au creat o cultură! În ordine antropologică, există cele două miracole: miracolul erotic și miracolul spiritual!

Marius strecoară în discuție dihotomia viață/ text. Noica răbufnește:

- Viață! Ce e aia viață?! Textul nu poate fi separat de viață. Viață e și îmbrățișarea unei femei și scrierea unei cărți. Nici tăierea unui copac nu e un act așa de primitiv pe cât s-ar crede. Și ea implică un „text”!

⁵ V. C. Noica, *Despre lăutărism*, ed.cit., carte care cuprinde trei eseuri despre cultura de performanță vs. „lăutărism”.

Neavând prea mare succes cu distincția sa între viață și text, Marius avansează cu temeritate pe tabla de șah a colocviului nostru matinal, alegând o mutare riscantă, aceea a confesiunii grave, vecină însă cu *hybrisul*: mărturisește că a trăit TOTUL! Nu mai poate avea experiență personală, de ultim nivel semnificativ, inedită.

Noica îl privește cu suspiciune:

– Mai târziu ai să vezi altfel lucrurile. Ai să te dezminți! Vei vedea *același* lucru, dar altfel. Există un raport direct, ce nu poate fi ocolit, între vârstă și experiență personală. Una e ca un om bătrân să se adreseze mulțimii, zicând: „Oameni, fiți buni!”, alta e dacă același lucru e făcut de un tânăr. Deși el spune același lucru pe care-l spune bătrânul, lumea ar râde de el.

Adesea, în cursul discuțiilor, și mai ales în momentele marcate de o divergență de idei, resimțită acut, Noica își îmblânzește vorba: „Probabil că nu suntem pe aceeași undă!”

Marius părăsește pentru câteva minute încăperea. Noica mai pune pe foc și mă întrebă: „Matale nu ești răzvrătit?”. Subînțeleg: „răzvrătit ca Marius”. „Ba da – răspund –, dar am altă fire”.

Profit de moment și îi vorbesc de „raptul” nostru spiritual. „Da? L-ai avut?” Se arată foarte interesat de ce-i voi spune în continuare. Rostesc două nume sub semnul cărora și eu și Marius ne regăsim: Albert Camus și Ludwig Wittgenstein. E vădit nemulțumit. Ce tot avem cu „ăștia”? Despre Camus are o părere foarte proastă. *L'Homme révolté* e un eșec. Camus e o natură nietzscheană, care izbucnește așa, dintr-odată. Cât privește problema sinuciderii – e o „falsă problemă”. Îi stârnesc râsul, arătându-i că, astfel exprimându-se, se află pe terenul pozitivismului logic atât de repudiat.

Se întoarce Marius. Îi lăsăm spre citire lucrările noastre de licență în filologie. Marius se ocupă de Nichita Stănescu, ca poet tragic, glosând, în chip fenomenologic, pe „odiseea conștiinței”⁶. Eu mă ocup de *Teorii românești despre conceptul de tragic*⁷.

⁶ Marius Iosif, *Lumea prin Nichita Stănescu*, Lucrare de diplomă, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Filologie, Secția: română-engleză; coordonator științific: lector Leon Baconsky, 1979, 50p. Teza de licență se va topi în volumul său de debut, *Tragedie și haiku. Eseu despre devenirea sensibilității moderne* (Pitești, Ed.Paralela 45, 1999), v. capitolul „Lumea prin Nichita Stănescu”, p. 11-45.

⁷ Gabriel Petric, *Teorii românești despre conceptul de tragic*, Lucrare de diplomă, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Filologie,

Noica are îndoieli cu privire la Nichita Stănescu. Îl consideră „nevertebrat”, în momentul de față, și într-o stare foarte proastă. S-ar bucura dacă Marius l-ar „salva” și ar face din el un „vertebrat”.

Lucrarea mea ar dori să o trimită „tânărului Liiceanu”, pe care se grăbește să-l creioneze în veșmânt mefistofelic, căci îi place să contrazică pentru a vedea până unde poate celălalt merge cu demonstrația. Citind sumarul, se bucură când dă peste numele lui Alice Voinescu, o personalitate pe nedrept uitată.

Cumva, vine vorba despre câteva nume de neocolit ale culturii, figuri exemplare ale umanității, pe care le admiră și cărora le-a dedicat cărți. Totuși, nu simte nevoia de a-i cunoaște în persoană pe Goethe sau pe Hegel. N-ar avea ce să le spună. Ce să-i întreb? Ce-ai vrut să zici în opera asta? Cum ai înțeles pasajul acesta?

Îeșim să luăm masa de prânz.

Pe drum nu vorbim. E răcit și se teme de frig.

*

La masă, ne mărturisește că nu înțelege „văicăreala” asta a lumii, fie de la noi, fie din Apus. Trăim un moment extrem de propice pentru cultură. Un moment prielnic și fericit. S-a format – evident, fără intenție! – un public de carte, un receptor avizat. Nu suntem deloc într-o perioadă de „catastrofă catastrofică”, cum zic unii. Acum e momentul să se desfășoare mințile, să dea ce pot. S-o facă însă cu plăcere. Ce mare lucru e să faci, orice lucru ar fi, cu plăcere!

Deviza sa e, în prezent: „*Nulla dies sine laetitia*” (Nici o zi fără o bucurie!).

Marius îi declară – iar eu îl susțin –, că, fără nici o intenție de periere, îl consideră personalitatea cea mai proeminentă după Eminescu.

– Vai, să mă flatați așa, în față, e o ocară!

– Nu – se apără Marius –, n-o spun din complezență. Vreau să discutăm lucrul acesta.

Secția: română-franceză, conducător științific: lector Ion Vartic, 1979, 106 p. Capitole din lucrare au apărut în diverse periodice: „Actualitatea tragicului”/despre Alice Voinescu/, în *Steaua*, nr. 1, 1982; „Lucian Blaga. Existență tragică – existență creatoare”, în *Discobolul*, nr. 4 și 5, 1990; „Radu Stanca sau cothurnul preschimbat în treaptă spirituală”, în *Discobolul*, nr. 21-22, 1999; „Vasile Pârvan și neasemuita singurătată”, în *Familia*, nr. 11-12, 1999.